
Poznański Ośrodek Polonistyczny

Biuletyn Polonistyczny 1/1, 45-52

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POZNAŃSKI OŚRODEK POLONISTYCZNY

Poznański ośrodek polonistyczny skupiony jest wokół kilku instytucji, których członkowie oprócz zadań dydaktycznych, bibliotecznych czy wydawniczych wykonują określone prace z zakresu historii literatury polskiej.

Katedra Literatury Polskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, której kierownikiem jest prof. R. Pollak, składa się z 5 samodzielnych i 7 pomocniczych pracowników naukowych. Są to profesorowie: R. Pollak i Z. Szwejkowski, docenci: St. Furmanik, J. Ziomek, zast. prof. L. Eustachiewicz, adiunkci: K. Bartoszyński, J. Maciejewski, H. Pańczykówna, A. Sajkowski, asystenci: M. Małecki, Z. Muszyńska, E. Pieścikowski. Katedra dysponuje księgozbiorem liczącym ok. 20 000 pozycji.

Pod względem liczby studentów polonistyka poznańska zajmuje po Warszawie i Krakowie trzecie miejsce /314 studentów/. Wobec 12 pracowników naukowych tworzy to sytuację personalną wyrażającą się w proporcji: 26 studentów na 1 pracownika naukowego, co przy średniej ogólnopolskiej katedr polonistycznych /18 stud. na 1 prac. nauk./ stawia Poznań nie tylko na ostatnim miejscu, ale również wydatnie utrudnia pracę badawczą.

Na seminariach magisterskich Katedry podjęto w roku akad. 1957/58 następującą tematykę:

seminarium prof. R. P o l l a k a: twórczość Ł. Górnickiego i S. Twardowskiego, arianizm,

seminarium doc. St. F u r m a n i k a: pozytywizm,

seminarium doc. J. Z i o m k a: twórczość I. Krasickiego, H. Juszyńskiego oraz literatura ulotna czasów saskich,

seminarium zast. prof. L. E u s t a c h i e w i c z a: problematyka okresu Młodej Polski /twórczość Tetmajera, Staffa, Wyspiańskiego, Żeromskiego, Zapolskiej, Żuławskiego/ oraz krytyka teatralna przełomu XIX/XX wieku.

Z Katedrą Literatury Polskiej związane są blisko pracą naukową i dydaktyczną: Katedra Literatur Słowiańskich /prof. S. W i e r c z y ń s k i, asystent I. K w i l e c k a/ oraz

Katedra Historii Kultury Polskiej /doc. W. D w o r z a c z e k,
asystent B. K o b u s/.

Z pracą katedr uniwersyteckich łączy się w mniejszym lub większym stopniu działalność naukowa w dziedzinie polonistyki osób pracujących w placówkach Instytutu Badań Literackich PAN mieszczących się w Poznaniu:

Pracownia Bibliograficzna, której zadaniem jest opracowywanie i wydawanie drukiem bieżącej bibliografii literackiej /od r. 1944/45/, pracuje pod kierownictwem prof. S. W i e r - c z y ń s k i e g o i składa się z 12 pomocniczych pracowników naukowych.

Pracownie zajmujące się nowym wydaniem „Literatury polskiej” wg Gabriela Korbuta:

1. Zespół „tomu I”, pod kierownictwem prof. R. P o l l a - k a, składa się z 2 osób: adiunkta T. W i t c z a k a, st. asystenta D. M a n i e w s k i e j. Zaawansowanie pracy: ukończona redakcja w maszynopisie liczącym 2 700 str. z uzupełnieniami za lata 1928-1952; w kartotece uzupełnienia za lata 1953 - VI. 1957 /ca 4 tys. zapisów wprowadzanych obecnie w maszynopis/.

2. Zespół „tomu IV”, pod kierownictwem prof. Z. S z w e y - k o w s k i e g o, składa się z 9 osób, w tym 4 pracowników Katedry, 1 z pracowni Bibliograficznej, 2 studentów lat wyższych oraz A. P o l a k o w s k a i I. T e r e s i ń - s k a. Zaawansowanie pracy: faza redakcyjna opracowywania zebranych materiałów /ukończono ok. 50 haseł/.

Oprócz tego w ośrodku poznańskim pracą naukową w zakresie historii literatury polskiej zajmują się następujące osoby pracujące w innych instytucjach, których działalność jest albo koordynowana, albo ciąży ku zainteresowaniom naukowym katedr uniwersyteckich: M. W i t k o w s k i /Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk/, M. P e ł c z y ń s k i /Biblioteka Wyższej Szkoły Rolniczej/, J. C y b e r t o w i c z /Biblioteka Główna Uniwersytetu im. A. Mickiewicza/, B. K ü r - b i s ó w n a /Katedra Historii/, L. M i k u s i ń s k i /Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Kadr Oświatowych/ oraz kilka osób z Biblioteki Kórnickiej PAN: S. J a s i ń s k a, P. Buch-

w a l d, K. K ł o d z i ń s k a, J. K o z e ń s k i, J. K u r d e l s k a, J. Ł u c z a k o w a.

Głównym forum dyskusyjnym są zebrania Komisji Filologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Poznańskiego Oddziału Towarzystwa im. A.Mickiewicza.

Tematyka prac naukowych środowiska poznańskiego jest ograniczona w dużej mierze lokalnymi możliwościami archiwalnymi i bibliotecznymi. Poznań posiada sprzyjające warunki dla prac w zakresie literatury staropolskiej, romantycznej oraz regionalnej wielkopolskiej. Gwarantuje je dobre zaopatrzenie w starodruki Biblioteki Kórnickiej, a także Uniwersyteckiej, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Katedry Literatury Polskiej i stosunkowa obfitość dokumentów w archiwach /diecezjalnych i państwowych/, w bibliotekach: Kórnickiej i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, istnieją pokaźne zbiory czasopism „romantycznych” /emigracyjnych i krajowych/ oraz zbiory rękopisów z tego okresu. Biblioteka Pozn. Tow. Przyj. Nauk. specjalizuje się w „Wielkopolianach”.

W zakresie badań nad literaturą staropolską wymienić należy przede wszystkim prace edytorskie R. P o l l a k a i S. W i e r c z y ń s k i e g o. W ostatnim okresie ukazały się już albo zostały oddane do wydawnictwa następujące pozycje:

„Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, z. 6 /tu głównie Mickiewicziana/.

„Listy Krzysztofa Opalińskiego do brata Łukasza”. Wstęp i red. naukowa - R. P o l l a k, opr. tekstu i przypisy - M. P e ł c z y ń s k i, A. S a j k o w s k i, Ossolineum 1956.

„Pamiętnik Rusieckiej /z czasów saskich/”. Wstęp i red. naukowa - R. P o l l a k, opr. tekstu i przypisy - M. P e ł c z y ń s k i. Kraków 1956.

Ł.Górnicki: „Pisma wszystkie”. Opr. R. P o l l a k, Państwowy Instytut Wydawniczy.

„Średniowieczna proza polska”. Opr. dla serii I Biblioteki Narodowej - S. W i e r c z y ń s k i.

J.Kochanowski: „Psalmy” Opr. - dla serii I Bibl. Nar. - J. Z i o m e k.

„Studia macaronica”, t.2. Zawartość: S.Orzelski: Macaroni-
ca Marfordi Mądzikovii oraz wybór makaronów polskich. Opr.
M. P e ł c z y ń s k i. /Komisja Filologiczna Pozn.Tow.Przyj.
Nauk/.

Na warsztacie naukowo-edytorskim znajdują się obecnie:
„Polskie legendy średniowieczne”. Opr. - dla serii Bibl. Pi-
sarzów Polskich - S. W i e r c z y ń s k i /współ z języko-
znawcami/.

„Rozmyślanie przemyskie”. Opr. S. W i e r c z y ń s k i
/współ z językoznawcami/, słownik - I. K w i l e c k a.

„Historia Trzech Króli z rkpsu Wawrzyńca z Łaska”. Opr.
S. W i e r c z y ń s k i /współ z językoznawcami/.

S. Twardowski: „Satyr”. Opr. R. P o l l a k, S. S a s k i.

S. Twardowski: „Wojna domowa”. Opr. dla serii Bibl. Pisa-
rów Polskich - T. W i t c z a k i L. M o s z y ń s k i.

„Pamiętniki S. i B.Maskiewiczów”. Opr. A. S a j k o w s k i.

„Apokalipsa, Zabytek z 1 poł. XVI w. Opr. I. K w i l e c k a.

St. H.Lubomirski: Genii veridici”. Wyd. krytyczne tekstu.
Opr. W. K l i m a s.

„Studia macaronica”, t.1 /zawartość: wybór makaronów ob-
cych oraz teoria i historia makaronizmu/. Opr. M. P e ł c z y ń s k i.

„Liber chamorum Waleriana Trepki”. Opr. W. D w o r z a -
c z e k /współ z J. B a r t y s i e m i Z. K u c h o w i -
c z e m/.

„Roczniki Wielkopolskie”. Opr. B. K ũ r b i s ó w n a ,
przekł. polski - J. W i k a r j a k.

W toku, względnie na ukończeniu lub oddane do druku są na-
stępujące prace historycznoliterackie z zakresu literatury
staropolskiej:

Sprawa autorstwa „Pokuty w Kwartanie”. R. P o l l a k.

Stosunki literackie polsko-czeskie na przestrzeni dziejów.
Czasy dawne. Przygot. S. W i e r c z y ń s k i.

Monografia „Psałterza” J. Kochanowskiego. Przygot. J. Zi-
m e k.

Biografia K. Opalińskiego oraz szkice Z pamiętników staropolskich. Przygot. A. S a j k o w s k i.

Z problemów „Krótkiej rozprawy” Mikołaja Reja oraz: J. Gułiński - zapomniany pisarz reformacyjny i Dystychy Pseudo-Katona w Polsce. Przygot. T. W i t c z a k.

Recepcja literatury francuskiej w Polsce XVII w. Przygot. D. M a n i e w s k a.

Uwagi o „Liber chamorum”. Przygot. M. M a j e r a n o w s k a - O r l i c k a.

Ze studiów nad kulturą historycznoliteracką w Polsce średniowiecznej oraz monografia: Dziejopisarstwo wielkopolskie XIII i XIV wieku. Przygot. B. K ũ r b i s ó w n a.

Oficyna Aleksandra Aujezdeckiego. Królewiec i Szamotuły. /Monografia/ oraz przyczynek: Czy Jan z Sącza mógł być drukarzem poznańskim? Przygot. S. J a s i ń s k a.

Anonimowa satyra XVIII wieku „Małpa człowiek”, a także: Zespół typograficzny drukarni Aujezdeckiego w Szamotułach w w. XVI. Przygot. P. B u c h w a l d ó w n a.

Pierwsze nieznane wydanie „Satyr” M. Bielskiego w Bibliotece Kórnickiej i Katalog polskich czasopism i wydawnictw ciągłych XVIII w. w Bibliotece Kórnickiej. Przygot. K. K ł o d z i ń s k a.

W porównaniu z zainteresowaniami literaturą staropolską literatura Oświecenia znajduje niewielu badaczy w środowisku poznańskim. Należy tutaj wymienić następujące prace:

„Kat krakowski” - pamflet polityczny z czasów Sejmu Wielkiego przypisywany F.S. Jezierskiemu. Wyd. i opr. tekstu - J. Z i o m e k.

Edycja rkpsów I. Krasieckiego, C. Godebskiego oraz: Sztambucha Czartoryskiej. Przygot. M. W i t k o w s k i.

Nowoodkryte materiały archiwalne do życia i twórczości Jędrzeja Kitowicza. Przygot. D. M a n i e w s k a.

Okres r o m a n t y z m u posiada w środowisku poznańskim dość bogate tradycje badawcze w postaci opublikowanych prac, i to zarówno badaczy, którzy już w tym środowisku nie

działają /W. K u b a c k i, B. Z a k r z e w s k i/, jak i tych, którzy nadal przebywają w Poznaniu /Z. S z w e y k o w s k i, J. M a c i e j e w s k i/. W ostatnim czasie oddano do druku względnie przygotowuje się następujące pozycje:

Czeska Bibliografia Mickiewiczowska. Wspólna praca Czeskiej i Polskiej Akademii Nauk /Red. naczelna/ oraz rozprawa o czeskich przekładach dzieł Mickiewicza - S. W i e r c z y ń s k i.

„Gdy gościł w Wielkopolszcze..."/Adam Mickiewicz/ /14 arkuszy/, a także: Przyczynki mickiewiczowskie oraz szkic: Księgarz poznański Jan Konstanty Żupański. Przygot. J. M a c i e j e w s k i.

Kalendarium Mickiewiczowskie /1829-1831/. Przygot. J. M a c i e j e w s k i i M. W i t k o w s k i.

Fr. Skarbek: Wybór powieści oraz H. Rzewuski „Listopad”. Wyd. i oprac. tekstów - K. B a r t o s z y ń s k i.

Życie i działalność wykładowcy języków słowiańskich na uniwersytecie wrocławskim, ks. Wincentego Kraińskiego. Przygot. M. W i t k o w s k i.

Emigracja polska w Szwajcarii w r. 1831 / na podstawie pamiętników i artykułów czasopiśmienniczych/. Przygot. H. P a ń c z y k ó w n a.

Autografy Wincentego Pola w Bibliotece Kórnickiej. Przygot. S. J a s i ń s k a.

Korespondencja Eustachego Januszkiewicza z Leonardem Niedźwiedzkim. Przygot. M. K o l a b i ń s k a /Bibl. Kórnicka/, J. Ł u c z a k o w a.

Na marginesie pierwszego wydania Pamiętników Kilińskiego. Listy J. B. Ostrowskiego do Tytusa Działyńskiego. Przygot. J. Ł u c z a k o w a.

Ponadto przygotowuje się pod redakcją Z. S z w e y k o w s k i e g o dwutomowy zbiór szkiców o wielkopolskich epizodach w biografjach poetów i pisarzy polskich XIX wieku. Autorami szkiców są: J. C y b e r t o w i c z, H. P a ń c z y k ó w n a, E. P i e ś c i k o w s k i, J. M a c i e j e w s k i, M. M a ł e c k i, Z. M u s z y ń s k a. M. W i t k o w s k i.

Okres pozytywizmu i modernizmu charakteryzowały dotychczas w Poznaniu głównie prace Z. Szwejkowskiego i Z. Raszewskiego /obecnie poza Poznaniem/. W ostatnim roku doszły publikacje J. Maciejewskiego i E. Pieścickowskie - go. Na warsztacie są następujące pozycje:

Z zakresu edytorstwa:

B. Prus: „Kroniki” /20 tomów, z czego 6 już wydano/. Przyg. Z. Szwejkowski.

B. Prus: „Listy”. Red. naukowa - Z. Szwejkowski; opr. K. Tokarzówna.

M. Bałucki: „Komedie”. /6 tomów, z czego 2 oddane do druku/. Red. naukowa - Z. Szwejkowski, opr. zespół w składzie: B. Karelusówna, K. Szymanowski, K. Witkowska, M. Witkowski.

J. Bliziński „Komedie”. Red. naukowa - Z. Szwejkowski opr. - Z. Pędziński.

W. Reymont: „Pisma”. Red. naukowa - Z. Szwejkowski.

T. Rittner: „Nowele”. Przygot. A. Polakowska.

Z zakresu prac historycznoliterackich:

Powieści historyczne Henryka Sienkiewicza. Przygot. Z. Szwejkowski.

Teatry ludowe w Warszawie XIX wieku. Przygot. Z. Szwejkowski.

Polskie życie literackie na emigracji w Szwajcarii po r. 1863 /na podstawie materiałów czasopiśmienniczych i archiwalnych z bibliotek genewskich/. Przygot. H. Pańczykówna.

Nad pozytywizmem w Wielkopolsce, a także: Rzec o Józefie Chociszewskim, Jeszcze o debiucie dramaturgicznym A. Świętochowskiego i Monografia o „Kronikach” Prusa. Przygot. E. Pieścickowski.

Z zagadnień genezy „Dyplomacji szlacheckiej” T. T. Jeża. Przygot. M. Małeckie.

Wielkopolskie kontakty Henryka Sienkiewicza w świetle nieznanych listów i materiałów /szczeg. „Dziennik” Marii Radzie-

jewskiej/, a także: Eliza Orzeszkowa w świetle nieznanych listów wileńsko-kowieńskich, Józef Sikorski /monografia/ oraz Z dziejów literatury dla dzieci i młodzieży. Przygot. L. M i k u s i ń s k i.

Teatr Polski w Kórniku w l. 1870-1875. Przygot. J. K o z e ń s k i:

Spory o interpretację twórczości Wyspiańskiego /referat na sesji naukowej IBL poświęconej Wyspiańskiemu w grudniu 1957/- L. E u s t a c h i e w i c z.

O „Fachowcu” Wacława Berenta. Przygot. A. P o l a k o w s k a.

Z zakresu bibliografii:

Bibliografia i monografia czasopism: „Sobótka” /1869-1871/ i „Tygodnik Wielkopolski” /1871-1874/. Red. naukowa - Z S z w e y k o w s k i, opr. - T. T y s z k i e w i c z.

Bibliografia zagadnień teatralnych w „Echu Muzycznym, Teatralnym i Artystycznym”. Opr. J. F o r m a n o w i c z, M.K. M a c i e j e w s k a.

Bibliografia i wybór materiałów dotyczących Teatru im. Bogusławskiego w Warszawie pod dyr. Schillera /1924-1926/. Opr. E. M e n d e l s k a.

Materiały do pierwszego okresu Teatru Reduta. Opr. E. Z i o m k o w a.

Katalog czasopism emigracyjnych do 1914 roku w Bibliotece Kórnickiej oraz: Bibliografia druków ulotnych emigracji po r. 1830, 1848, 1863 i do historii Księstwa Warszawskiego. Przyg. J. K u r d e l s k a.